

ЗМІСТ

ВСТУП	7
--------------------	---

Розділ 1

ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ ТА ЕВОЛЮЦІЯ АКЦИЗІВ

У НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ	10
1.1. Виникнення та розвиток акцизного оподаткування у світі	10
1.2. Еволюція акцизного оподаткування на території України	13
1.3. Соціально-економічна сутність акцизів	19
Контрольні питання до розділу 1	26

Розділ 2

ПОНЯТТЯ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ

ТА ЙОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ	27
2.1. Основні поняття акцизного податку	27
2.2. Механізм справляння акцизного податку	32
2.3. Фіскально-регуляторна ефективність акцизного податку	38
Контрольні питання до розділу 2	45

Розділ 3

ГАЛУЗЕВА ХАРАКТЕРИСТИКА СФЕРИ

ПІДАКЦИЗНИХ ТОВАРІВ УКРАЇНИ	47
3.1. Спиртова галузь	47
3.2. Алкогольна галузь	59
3.3. Тютюнова галузь	73
3.4. Паливно-мастильна галузь	80
3.5. Транспортна галузь	86
3.6. Електроенергетика	89
Контрольні питання до розділу 3	93

Розділ 4

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА КОНТРОЛЬ

У СФЕРІ ВИРОБНИЦТВА ТА ОБІГУ ПІДАКЦИЗНИХ ТОВАРІВ	95
Контрольні питання до розділу 4	112

Розділ 5

ПОДАТКОВА МІЛІЦІЯ ЯК СУБ'ЄКТ ПРОТИДІЇ

НЕЗАКОННОМУ ОБІГУ ПІДАКЦИЗНИХ ТОВАРІВ	113
Контрольні питання до розділу 5	120

Розділ 6

ХАРАКТЕРИСТИКА ВИДІВ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

ЗА СКОЄННЯ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ВИРОБНИЦТВА

ТА ОБІГУ ПІДАКЦИЗНИХ ТОВАРІВ	122
6.1. Кримінальна відповідальність	122
6.2. Адміністративна відповідальність	132
6.3. Фінансові санкції у вигляді штрафів	148
Контрольні питання до розділу 6	151

Розділ 7

ТИПОВІ СХЕМИ І ПРИКЛАДИ, А ТАКОЖ КРИМІНОГЕННІ ТЕНДЕНЦІЇ НЕЗАКОННОГО ВИРОБНИЦТВА ТА ОБІГУ

ПІДАКЦИЗНИХ ТОВАРІВ	153
7.1. Незаконне виготовлення підакцизних товарів	154
7.1.1. Незаконне виготовлення спирту	155
7.1.2. Незаконне виготовлення алкогольних напоїв	158
7.1.3. Незаконне виготовлення тютюнових виробів	161
7.1.4. Незаконне виготовлення пального	164
7.1.5. Типовий склад злочинного угруповання з незаконного виготовлення та розповсюдження підакцизних товарів та механізм скоєння таких злочинів	165
7.2. Незаконне переміщення товарів підакцизної групи через митний кордон України	170
7.2.1. Незаконне переміщення спирту та алкогольних напоїв через митний кордон України	172
7.2.2. Незаконне переміщення тютюнових виробів через митний кордон України	173

7.2.3. Незаконне переміщення пального через митний кордон України	175
7.2.4. Незаконне переміщення транспортних засобів через митний кордон України	176
7.3. Транспортування та зберігання з метою збуту, а також збут (реалізація) підакцизних товарів, що перебувають у незаконному обігу	177
7.4. Підроблення та інші види надходження у незаконний обіг марок акцизного податку	180
Контрольні питання до розділу 7	181

Розділ 8

МЕТОДИКА ДОКУМЕНТУВАННЯ ТА ДОКАЗУВАННЯ НА ДОСУДОВОМУ ЕТАПІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕНЬ ЩОДО ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ НЕЗАКОННОГО ОБІГУ

ПІДАКЦИЗНИХ ТОВАРІВ	183
8.1. Організація заходів щодо виявлення, документування та розслідування злочинів у сфері виробництва та обігу підакцизних товарів	183
8.2. Оперативно-розшукові заходи та негласні слідчі (розшукові) дії, які застосовуються для документування та доказування протиправної діяльності у сфері виробництва та обігу підакцизних товарів, порядок їх проведення	194
8.3. Проведення слідчих (розшукових) дій при розслідуванні злочинів у сфері незаконного обігу підакцизних товарів	209
8.4. Особливості проведення експертиз зразків вилучених з незаконного обігу підакцизних товарів	220
8.5. Захист доказів на досудовому етапі кримінальних проваджень	225
Контрольні питання до розділу 8	231

Розділ 9

ХАРАКТЕРИСТИКА ОКРЕМИХ ЕЛЕМЕНТІВ ПРЕДМЕТУ ДОКАЗУВАННЯ ЩОДО ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ НЕЗАКОННОГО ОБІГУ ПІДАКЦИЗНИХ ТОВАРІВ

9.1. Особливості предмету доказування на досудовому етапі кримінальних проваджень та його межі	234
9.2. Вид та характер шкоди, завданої злочином	238
Контрольні питання до розділу 9	249

Розділ 10

ПІДСТАВИ ТА ПОРЯДОК ВИЛУЧЕННЯ

З НЕЗАКОННОГО ОБІГУ ПІДАКЦИЗНИХ ТОВАРІВ,

ЗБЕРІГАННЯ І ПОДАЛЬШОГО РОЗПОРЯДЖЕННЯ НИМИ 250

10.1. Підстави та порядок вилучення з незаконного обігу підакцизних товарів та їхнє зберігання у рамках кримінальних проваджень 250

10.2. Підстави та порядок вилучення з незаконного обігу підакцизних товарів та їхнє зберігання у рамках адміністративних проваджень 254

10.3. Порядок розпорядження вилученими з незаконного обігу підакцизними товарами після прийняття судових рішень 259

Контрольні питання до розділу 10. 262

Розділ 11

ВЗАЄМОДІЯ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ З КОМПЕТЕНТНИМИ

ОРГАНАМИ ТА УСТАНОВАМИ ІНОЗЕМНИХ КРАЇН

У РОБОТІ З ВИЯВЛЕННЯ ПРАВОПОРУШЕНЬ

У ПІДАКЦИЗНІЙ СФЕРІ. МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД 264

Контрольні питання до розділу 11. 270

Розділ 12

ПЕРСПЕКТИВИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАХОДІВ

З ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ВИРОБНИЦТВУ ТА ОБІГУ

ПІДАКЦИЗНИХ ТОВАРІВ З УРАХУВАННЯМ ПОЗИТИВНОГО

МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ 272

Контрольні питання до розділу 12. 281

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ 282

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 292

ДОДАТКИ 301

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ 322

ВСТУП

Однією з основних криміногенних тенденцій фінансово-економічної злочинності на території України є протиправна діяльність, пов'язана з незаконним виробництвом та обігом товарів підакцизної групи.

На сьогодні незаконний обіг цих товарів становить серйозну загрозу безпеці особистості, суспільства і держави.

Слід наголосити, що збиток від злочинів та інших правопорушень у сфері виробництва та обігу підакцизних товарів несе не тільки держава, а також легальні виробники підакцизної продукції та її споживачі. Поряд з ненадходженням коштів до бюджету вказана протиправна діяльність сприяє розвитку недоброякісної конкуренції легальній підакцизній продукції, а вживання споживачами підакцизного фальсифікату, виробленого з недоброякісної сировини, становить пряму загрозу їх життю та здоров'ю.

До того ж незаконний обіг підакцизних товарів псує міжнародний імідж України серед іноземних партнерів та перешкоджає її євроінтеграційним прагненням.

Зважаючи на це, державою вжито низку превентивних заходів, спрямованих на мінімізацію злочинних проявів у вказаній сфері. Введення додаткових вимог та обмежень, що висуваються до суб'єктів виробництва й реалізації підакцизних товарів, підзвітність цих підприємств державним органам, випуск марок акцизного податку, оснащення більш складною системою захисту, безумовно, вплинули на підвищення рівня контролю в зазначеній сфері.

Одночасно правоохоронними органами, у першу чергу податковою міліцією, здійснено ряд небезуспішних заходів щодо протидії злочинним проявам у сфері виробництва та обігу підакцизних товарів.

Разом з тим було б передчасним констатувати ліквідацію злочинності у вказаній сфері. Еволюціонувавши у більш витончені й законспіровані форми, ця протиправна діяльність істотно впливає на соціальне життя країни, як в аспекті дотримання податкового законодавства, так і з точки зору громадського здоров'я та моральності.

У сучасних умовах потрібно активізувати роботу з детінізації підакцизної сфери, розробляти та запроваджувати нові методи протидії правопорушенням, пов'язаним з незаконним виробництвом та обігом підакцизних товарів, у зв'язку з чим зростає значення високої професійної підготовки співробітників податкової міліції та інших правоохоронних органів до вирішення цього досить складного завдання. Значною мірою рівень такої готовності визначається ступенем володіння працівниками вказаних підрозділів спеціальними знаннями та інструментарієм, призначеним для попередження злочинів та інших правопорушень у діяльності суб'єктів економіки.

Цей посібник підвищить професійний рівень працівників податкової міліції та інших правоохоронних органів у роботі за вказаним напрямом, допоможе при розробленні алгоритму виявлення та документування правопорушень у підакцизній сфері, дасть змогу застосувати на практиці викладений узагальнений досвід.

У навчальному посібнику розглянуті питання щодо:

історії виникнення та сутності акцизного податку;

поняття акцизного податку, порядку його застосування та справляння;

галузевій характеристиці сфери підакцизних товарів;

державного регулювання та контролю у сфері виробництва та обігу підакцизних товарів;

податкової міліції як суб'єкта, що протидіє незаконному обігу підакцизних товарів;

видів відповідальності за скоєння правопорушень у сфері виробництва та обігу підакцизних товарів;

криміногенних тенденцій, типових схем і прикладів незаконного виробництва та обігу товарів підакцизної групи;

методики документування та доказування на досудовому етапі кримінальних проваджень;

характеристики окремих елементів предмету доказування;
підстав та порядку вилучення з незаконного обігу підакцизних товарів, зберігання і подальшого розпорядження ними;

міжнародного досвіду роботи, взаємодії податкової міліції з компетентними органами та правоохоронними установами іноземних країн;

перспективи підвищення ефективності заходів з протидії незаконному виробництву та обігу підакцизних товарів, запровадженню передового досвіду роботи у вказаній сфері іноземних держав.

Автори сподіваються, що навчальний посібник буде корисним для співробітників податкової міліції та інших правоохоронних органів, які забезпечують фінансово-економічну безпеку України у сфері виробництва та обігу підакцизних товарів, а також курсантів, студентів та викладачів навчальних закладів, що здійснюють підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції та інших правоохоронних органів України.